

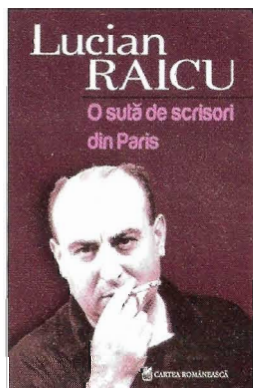
LITERATURĂ

Parisul și paradisul

Lucian Raicu

O sută de scrisori din Paris

Editura Cartea Românească, 2010

*Două
opinii
despre
o carte*

29,95 lei

selecție de Livius Ciocârlie

prefață de Vasile Popovici

Deși hermeneut al „problemelor ultime“, nici un răspuns definitiv nu pare să-i fi parvenit criticului Lucian Raicu. Sistematic mînuitor al fragmentului (ca prietenul Livius Ciocârlie), el și-a lăsat comentariile în libertatea articulării din mers, pe dibuite, cu sincope și intuiții aforistice în scurtcircuit. Cele *O sută de scrisori din Paris* au fost concepute ca intervenții pentru Radio France International între 1993-1996 și publicate apoi selectiv în *România literară*. Aparent fixate de necesitatea temei și a actualității acesteia, „cronicile“ pariziene prelungesc, în cioburi – de cules în doze mici –, una dintre cele mai complexe meditații românești asupra esteticului.

Căci pentru un cititor ce procedează cu miopie, dar și cu fandări spre generalitatea esențelor, textele și contextele franceze vor servi, și ele, accesului spre metamorfozele „spiritului creator“. Interesant e că mediul radiofonic susține minunat maniera de gândire a lui Lucian Raicu: scrisă pentru a fi rostită, fraza sa avansează cu pauze, reveniri, accentuări, tatonări ale sensului laolaltă cu scurte expresii memorabile și, nu în ultimul rînd, dovedește rara știință de a încercui și a face să iradieze citatele. Mai mult ca oricînd, dicțiunea intens implicată îl expune pe comentatorul Raicu – scriitor acum, pe ocolișuri livrești, al unui jurnal de exil în palimpsest. Căci în condițiile de zădărnici din singurul mediu în care își putea exercita atît de particulara vocație critică, vechiul său interes pentru mecanismele „expresiei literare“ primește acum semnificațiile dramatice ale ridicării unei „patrii de hîrtie“. „Cu nasul prin textele franceze, dar cu mintea fugind și în altă parte“, așadar.

Glosînd, cel mai adesea, apropo de prilejuri publice (centenare, reeditări, dezbateri, comemorări), Lucian Raicu se plimbă cu o dezinvoltură tonică prin literele franceze. Pascal, La Fontaine, Voltaire, Flaubert, Maupassant, Verlaine, Proust, Valéry, Sartre, Camus, Artaud, Barthes, Ricoeur, Sollers ș.a. – el nu ratează aproape nici un clasicizat, manifestînd însă față de monument aceeași curiozitate emulativă, lipsită de facilul elogiului sau al subversiunii, pe care altundeva o definea ca necesitate spirituală a „orizontului maximal al capodoperelor“. Ușurința criticului de a împrăști unghiul receptării – de viind nu delta interpretării comune, ci afluenții săi – se vede în eterogenitatea chițibușară a surselor; el nu abordează, de obicei, direct „opera“, ci îi aproximează haloul din manuscrise brute, jurnale inedite, încercări literare de tinerete, dialoguri, schimburi epistolare, lecturi ale altora sau chiar anecdote semnificative din biografia autorilor. Proust citit de Deleuze, Verlaine elogiât în fața gropii de Mallarmé, Voltaire în epistolele caustice de dinaintea morții, Ionesco vituperînd împotriva scandalului bătrîneții, Sarraute scriind la 90 de ani la măsura unei cafelele zgomotoase – fac obiectele unei teorii estetice *sui generis*, dispersată și atentă la straturile, latențele și, mai ales, ecourile de „dincolo de literatură“ ale operelor.

Un accent nou în comentariile sale – altminteri utopic de atemporale – îl reprezintă de data aceasta meditațiile despre gîndirea liberă. Exemplele unor scriitori „raliați“ (Sartre, Fondane), precum și discutarea slăbiciunii intelectualității europene de stînga față de mirajul sovietic îl fac pe criticul exilat să se întrebe ce tip de „mister“ ar salvagarda luciditatea într-o lume stăpînită de ideologii. „Rezistența la mistificare“ poate fi – absolutizînd, în continuare, esteticul – funcția scrisului autentic. Cum „ideile nu sînt niciodată inocente“, Lucian Raicu exaltă foarte deleuzian puritatea gîndirii în fragment și contradicție – privilegiul, deci, specific al literarului de a accede la adevăr. Pe lîngă aerul de idealitate, lecturile sale sînt astfel atitudinare și de altitudine etică.

Adriana Stan